

Tema: Glazba

Zadatak 1

Uloga glazbe u životu čovjeka

Napišite raspravu!

Situacija: Na satu likovnoga odgoja nekolicina učenika/učenica sjedi sa slušalicama u ušima i glasno sluša muziku. Nekim učenicima/učenicama to smeta pa su se počeli žaliti. U razredu se razvila diskusija o potrebi slušanja muzike. Budući da je profesor/profesoricu likovnoga odgoja također i profesor/profesoricu hrvatskoga jezika dobili ste zadatak da za domaći rad napišete raspravu o ulozi glazbe u životu čovjeka.

Pročitajte tekst *Glazbeni susreti 1. Vrste* iz udžbenika glazbene umjetnosti za I. razred gimnazije!

Napišite **raspravu** držeći se sljedećih smjernica:

- Navedite različite funkcije glazbe u životu čovjeka!
- Istražite različite glazbene potrebe učenika/učenica!
- Protumačite ulogu glazbe u životu čovjeka!

Napišite 360 do 440 riječi! Jasno označite odlomke!

Uloga glazbe u životu čovjeka

Kako sve glazba utječe na nas?

(Nataša Perak Lovričević, Liljana Ščedrov, Ružica Ambruš-Kiš)

Čini li život samo ljepšim, ili i boljim? Može li nam glazba promijeniti raspoloženje i osjećaje, ili čak utjecati i na stav prema životu? Pobuđuje li naš pokret, ples, podiže li nam radni polet? Može li otvoriti i put prema duhovnosti?

Upravo zbog velikog utjecaja na čovjeka, glazba je oduvijek imala i ima značajnu ulogu u životu pojedinca, kao i u društvu. Uz pomoć glazbe osvajaju se bitke, utakmice – i djevojke!

Glazba ima veliku **estetsku ulogu** u životu, uz nju nam je, posve sigurno, život ljepši. Tijekom povijesti bila je snažno moralno sredstvo djelovanja društva i crkve prema pojedincu; uz glazbu lakše je prihvatiti poželjne obrasce ponašanja i vjerovanja. Danas ima

i golemu **ekonomsku moć**; glazba je treći po redu business na svijetu! Mnogi se bave glazbom iz osobnog zadovoljstva muzicirajući sami, skupno, u zboru ili orkestru. Pomoću glazbe ljudi izražavaju ili prizivaju osjećaje, na trenutak izmiču svakodnevnim teškoćama.

Glazba je uvijek imala značajnu **ulogu u religijskim i svjetovnim obredima**: krštenjima, vjenčanjima, pogrebima, krunidbama, vojnim paradama, državničkim posjetima. Kroz povijest bila je pokazatelj moći, bogatstva i društvenog ugleda u svim, kako zapadnim, tako i istočnim civilizacijama; npr. kineski car Ming Huang u VIII. stoljeću imao je na dvoru oko 2000 glazbenika. Pojedina plemenska društva koriste glazbu kao sredstvo komunikacije s natprirodnim bićima. Na tragu iste namjene, glazba ima važnu ulogu u kršćanskoj i židovskoj službi.

Jedna od značajki protestantizma je pjevanje koralnih napjeva kojim se vjerski obred približava vjerniku podižući ga u zajedništvu i vjeri.

Glazba je često poticaj i pomoć **pri radu**. Američki su crnci na poljima pamuka lakše podnosili ropstvo i kroz pjesmu se prisjećali slobodnog života u Africi. Prije izuma strojeva ljudi su radili mnoge naporne i dugotrajne poslove. Upravo im je glazba pomagala u lakšem obavljanju poslova. Danas se u uredima i tvornicama također često sluša glazbu radi bolje radne učinkovitosti, dok je, začudo, negdje s istim razlogom zabranjuju!

Glazba danas nalazi sve veću **ulogu u muzikoterapiji** – liječenju pomoću glazbe. Njom se lako postiže i stanje naglašene emocionalnosti, pa čak i transa, što može imati svoju pozitivnu ulogu, ali se može i zlouporabiti. ■

Izvor: Nataša Perak Lovričević, Liljana Ščedrov, Ružica Ambruš-Kiš „Glazbeni susreti 1.vrste“ Udžbenik glazbene umjetnosti za 1.razred gimnazije, Profil 2005.

Tema: Glazba

Zadatak 2

Povijest tambure

Napišite sažetak!

Situacija: Trebate pokazati svoju sposobnost sažimanja tekstova na školskom radu.

Pročitajte tekst *Povijest tambure* s internetske stranice hr.wikipedia.org i tekst o ciljevima *TOP-a* s internetske stranice tamburaškoga orkestra i zbora Pinkovac.

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Sažmite povijest tambure u glavnim crtama!
- Opišite građu, vrste i sastave tambura!
- Objasnite ciljeve tamburaškog društva Pinkovac!

Napišite 180 do 230 riječi! Jasno označite odlomke!

Za rješavanje zadatka imate 150 minuta.

Zadatak 2/Privitak 1

Povijest tambure

Tambura je narodni trzalački instrument. Ona je tradicionalna, a ne autohtona kulturna tekovina južnih Slavena i drugih naroda u jugoistočnoj Europi, kako su je donijeli Turci u XIV. i XV. stoljeću. Najstariji sačuvani pisani povijesni dokument o tamburi u Bosni i Srbiji potječe iz 1551. godine, u putopisu N. Nicolaja, pratioca francuskog konzula u Turskoj. Tambura se razvila iz žičanog instrumenta poznatog već u kulturi Mezopotamije. O pretečama tambure govore i sačuvani likovni spomenici iz Tebe u Egiptu. Daljnjim razvojem i migracijom, tambura je dospjela na područje Jugoistočne Europe gdje se najviše i udomila na tlu bivše Jugoslavije, prvenstveno kod muslimana; u Makedoniji, na Kosovu te osobito u Bosni i Hercegovini. Iz Bosne je seobom Bunjevaca i Šokaca prenesena u Slavoniju i Bačku, pa je u XVIII. i XIX. stoljeća postala najizrazitijim narodnim instrumentom Slavonije i Vojvodine. Najstarija sačuvana tambura je iz XIX. stoljeća. Oblik tambura koje se koriste u današnje vrijeme, u južnoj i srednjoj Europi, razvijen je u Mađarskoj u Budimpešti na početku XX. stoljeća radom graditelja violina. Kao primjer za oblik modernih tambura poslužila im je „mala Bečka gitara“. Stare tambure su bile dosta ograničene glede svojih glazbenih mogućnosti zbog načina ugođavanja, i što su imale samo dvije ili tri žice. Cilj je bio stvoriti od tambure kao narodnog instrumenta jedan novi, koji bi po svojim glasovnim mogućnostima bio ravnopravan klasičnima kao violina i gitara. Tako je nastala cijela porodica glazbala, s četiri žice i kvartnim načinom ugodbe. Jedan od tih graditelja violina Janoš Toth, je bio učitelj Lajoša Bocana. Tamburaška glazba je bila jako popularna i u Mađarskoj u XIX. i XX. stoljeću ali je potisnuta zbog neprilika kojima je rezultirao I. svjetski rat. Kako je u Budimpešti tambura „nestala iz mode“ tako se pojavila u Vojvodini (od tuda i naziv vojvođanski štim). Preselivši se u Sentu i ponijevši sa sobom mjere i oblike svojih tambura, Bocan je otvorio radionicu i postao jedan od najpoznatijih graditelja tambura na ovim prostorima.

Građa

Tambura ima tri dijela:

- trup (korpus),
- vrat i
- glavu

Vrste i sastavi

- bisernice (prime)
- bisernica I
- bisernica II
- bisernica III
- bračevi (basprimi)
- brač I brač II
- brač III
- bugarija (kontra)
- čelo
- čelović
- berda (berde, bas, begeš)

Najmanji tamburaški zbor čine trojica tamburaša (tercet ili trio). Slijede kvartet, kvintet, sekstet itd. Mali tamburaški zbor uobičajeno ima od sedam do deset svirača. Skupina s više od petnaestak tamburaša naziva se tamburaškim orkestrom. Čini ga najčešće nekoliko bisernica I i II, bračeva I, II i III, jedna ili više bugarija, jedno ili više čela, jedan ili više čelovića, jedna ili više berda.

Ponekad se u tamburaški orkestar uvrštavaju i mandoline, najčešće u Dalmaciji. Ponegdje se iz sastava izostavljaju čelo, čelović i brač III. Postoje i tamburaški sastavi s manjim brojem istovrsnih instrumenata, primjerice samo s po jednom bisernicom, bračem, bugarijom i berdom, pritom uz druge instrumente poput gitara ili violina.

Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Tambura> [26.5.2014.]

Cilj TOP-a je gajenje i osiguranje opstanka hrvatskoga jezika i kulture Gradišćanskih Hrvatov. Uz sva trsenja za gajenje hrvatskoga jezika, tamburaške muzike i hrvatske jačke neka stoji človik, ki se bavi hrvatskom kulturom, u sredini pažnje. U svem svojem poslovanju neka svim članom TOP-a bude mjero-davna kršćanska etika. Da se dostignu ovi cilji, mora TOP poduzeti slijedeće mjere:

- Gajenje jezika unutar društva i u javnosti
- Gajenje hrvatske mužike i hrvatske jačke uz skupno muziciranje i pjevanje na proba i na javni nastupi
- Stvaranje takove atmosfere u društvu, da se osebito dica i mladina ćutu dobro i da se tako moru razvijati osobno kao ljudi i kao kreativni muzičari ili pjevači
- Uvezanje i drugih hrvatskih sel južnoga Gradišća u projekte TOP-a, da bi mogli svi zainteresirani u okviru Muzičke škole jug gajiti svoju kulturu pomoću jezično i muzično kvalificiranih učiteljev, ke TOP stavlja na raspolaganje
- Sudjelivanje sa svimi dvojezičnimi školami u južnom Gradišću, s glavnom školom Sv. Mihalja, Trgovačkom akademijom u Santaleku i s Dvojezičnom saveznom gimnazijom u Borti na korist hrvatskoga naroda u Gradišću
- Nudjenje svojega notnoga arhiva svim zainteresiranim
- Zalaganje u socijalni projekti za siromahe, da bi se nevolja i nepravica na svitu nadvladala i da bi se stvorio pravičniji svit
- Podupiranje svakoga trsenja društav, institucijov i općin, ke pomažu da se ostvaru cilji TOP-a

Izvor: <http://www.toppink.at/index.php/hr/top> [26.5.2014.]

Objašnjenje riječi:

autohton – autochthon, eingeboren, einheimisch

kulturna tekovina – kulturelle Errungenschaft

preteča – Vorläufer

seoba – Völkerwanderung

ugodavanje – stimmen (Instrument)

trsenje; trsiti se – sich bemühen

jačka – Lied

ćutiti se – sich fühlen